

GYŰRT FIGURÁK 1983

Pályi András / **VALKÓ LÁSZLÓ KÉPEI**

Van Valkó Lászlónak egy (elég régi) képe, amelyhez mániákusan visszatérek, nem tudok tőle szabadulni. Engedjék meg, hogy most is ezzel kezdjem, noha a kép ezen a kiállításon nem látható. Egy földszintes, kopott városi ház, beretszelt ajtóval, ablakkal, a homlokzatán felfedezhető felirat szerint benne egy zöldségesbolt – áll az aranyló kalászos mezőben, amely élő tengerként öleli körül ezt az elhagyott, néma épületet. Idillikus és groteszk látvány. Feltétlenül kellene ide még egy harmadik jelző, amit nem találok. Ez lenne pedig a legfontosabb. A *szorongásról* van szó, de nem szívesen használom ezt a kifejezést, mert túlságosan elnyűttük, túl banális. Az Értelmező Szótárban található szinonímák – aggodalom, nyugtalanság, félelem – még inkább tévútra vezetnek. Tudniillik az *elmozdulás* a lényeg. Kissé leegyszerűsítve a kérdést, azt mondhatnám, hogy a ház is, a mező is magában nem jelent egyebet, mint önmagát; együtt, e meghökkentő konstellációban azonban

a művész belső igazságát jelentik. Valkó László egész életében ezt az elmozdulást mondja, magyarázza, elemzi a képeivel, egyre árnyaltabban és egyre összetettebben, egyre nehezebben tettenérhetően. Mitől olyan fájdalmas, amit mond? Mert az, fájdalmas. (Ezzel talán meg is találtam a hiányzó jelzőt.) A bizonyosság hiányától az, attól, hogy eltűnt a végső rend a világ gesztusaiból.

A közelmúltban egy Párizsban élő kitűnő lengyel költő, Adam Zagajewski miniatűr esszéit fordítottam. Zagajewskinél is, mint sokaknál, visszavisszatérő motívum a holocaust. Lehet-e élni és lehet-e alkotni a világvége után? – kérdi, s idézi Adorno ismert mondását, hogy Auschwitz után nem lehet verset írni. Zagajewski mégis verset ír, s állítja, hogy a világvége után ugyanúgy kell élni, mint mindig – csak éppen... Ez a „csak éppen” az, amit Valkó fest. A világ gesztusait festi. Az emberi testet. A mozdulatot. Az élet alakzatait. Mert valóban, a világvége után minden ugyanúgy megy a

maga útján, mint előtte, csak a bizonyosság veszett el, a bizonyosság, hogy a gesztusok és alakzatok azonosak önmagukkal. És kicsodák, ha nem azonosak? Kifejezheti-e az egyik gesztus a másik tartalmát? Nyilván nem. Elvész hát a tartalom? Miféle tartalma lehet még a világnak a világvége után? Mit akarhat a művész, aki még most is verset ír vagy képet fest?

Valkó László nem akarja megkerülni a rázuhanó kérdéseket. Nem fél tőlük. Mint aki jól tudja, hogy csak a kérdések – a szüntelen rákérdezés – vezetnek el az egyetlen lehetséges állításig. Minél kíméletlenebbül kérdez, annál nyilvánvalóbban. Ez a lehetséges állítás az, amit az imént az ő belső igazságának neveztem: az, amit kezdettől lát, amióta fest, de amit eszébe sem jutott belevetíteni a dolgokba, hisz épp azt tagadta volna meg vele, amiért festeni kezdett. Ezért is élt benne mindig oly odaadó alázat az empírig, az érzéki tapasztalat iránt. Most – legújabb munkáival – érkezett el oda, hogy felfedezi a világ gesztusaiban a saját igazságát. És ez az a pont, ahol minden egyértelmű lesz: erre mondják, hogy tiszta festészet, amely kijelentő módon beszél. A művész bizonyosságáról, ama belső igazságról, ami az egyedüli reális létező. Az egyetlen, ami élni segít a világvége után.

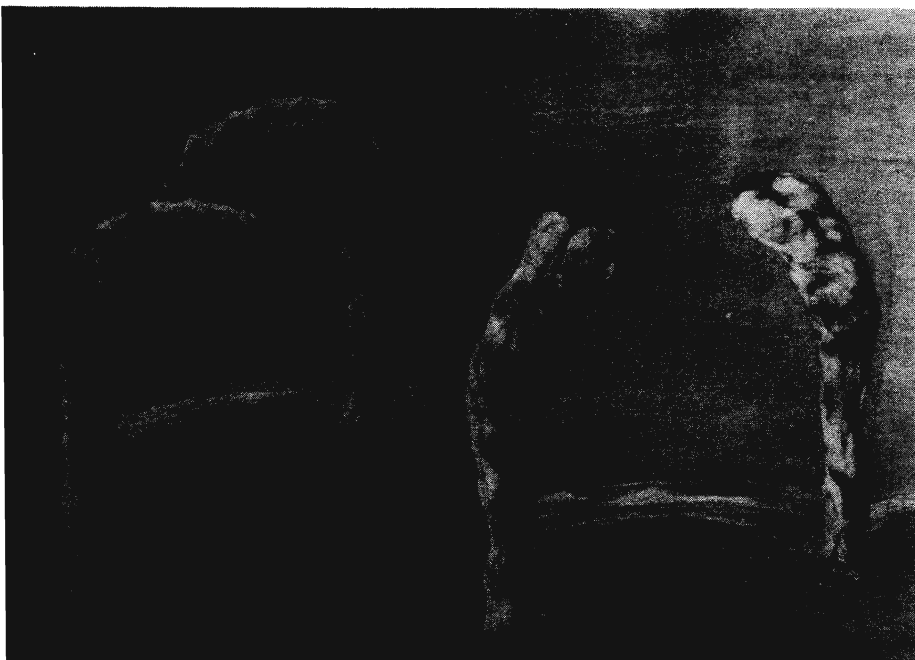
A kiállítást ezzel megnyitom.

Pécs, 1990. augusztus

CÍMNÉLKÜL 1989

SIRATÓFAL No. 3. 1988

ARC 1989